

BARNPLANTABLADET

En tidning från BARNPLANTORNA – Riksförbundet för Barn med Cochleaimplantat och Barn med Hörapparat

**Lomma-
modellen
i praktiken**

**Med CI på
scoutresa
i Japan**

**Gammal teknik
i Region Skåne**

**Sommarläger
på Sundsgården**

Tilda – tio år senare

Verklig trådlös frihet.

Cochlear™ nya trådlösa tillbehör till Nucleus® 6 öppnar upp en helt ny värld av ljud. Våra verkligt trådlösa tillbehör erbjuder användare av Nucleus 6 friheten att upptäcka en värld av ljud utan att vara begränsad av trådar och klumpiga enheter som en del, mindre avancerade system kräver.

MiniMikrofon En MiniMikrofon överbryggar avstånd och förbättrar tal- och ljuduppfattning i brusiga miljöer såsom exempelvis restauranger, simhallar, föreläsningssalor och inte minst i bilen genom att ljudet skickas direkt till ljudprocessorn.

TelefonClip Förenklar telefonsamtal och ger dem ett klart och tydligt ljud samtidigt som det erbjuder möjligheter till handsfree, röststyrning och Bluetooth® strömning av ljud från olika ljudkällor.

TV-streamer Levererar stereoljud direkt till Nucleus 6-processorn från en TV, stereo, spelkonsoll eller någon annan ljudkälla så att alla i familjen kan ha glädje av film, musik och TV-spel tillsammans.

Läs mer om våra trådlösa tillbehör på:
www.cochlear.se

Följ oss på:

Cochlear, Hear now. And always, Nucleus, and the elliptical logo are either trademarks or registered trademarks of Cochlear Limited. Bluetooth is a registered trademark of Bluetooth SIG Inc. 597921 ISS1 FEB15 Swedish translation

Hear now. And always

Innehåll september 2015

Styrelse 2015–2016	4
Ordföranden har ordet: Sveriges Kommuner och Landsting, investera i barnen – vår framtid!	5
Öppet brev: Gammal teknik i Region Skåne	8
Tio år senare: Hur har det gått för Tilda och hennes familj?	10
Vi besöker Gustav 9 år – Lomma-modellen i praktiken	14
Att höra, förstå, lära och uppleva i klassrummet	18
På scoutresa i Japan – Livet är fullt av möjligheter!	20
Unik kunskap för föräldrar – Barnplantornas sommarläger på Sundsgården 2015	26

Medlem i Barnplantorna

I egenskap av medlem, stödmedlem eller prenumerant erhåller du Barnplantabladet tre gånger om året. Medlemsavgift för år 2015 är 300 kronor (inkluderar hela familjen). Stödmedlemsavgiften är 50 kronor. Inbetalning sker till Barnplantornas plusgiro: 89 65 76-6. Är du förälder till barn med CI, hörapparat eller Baha märk talongen "förälder". Är du stödmedlem märk talongen "stödmedlem". Glöm inte att i båda fallen uppges både namn och adress. Du kan även registrera dig som medlem eller stödmedlem via Barnplantornas hemsida www.barnplantorna.se.

Annonspriser, exempel:

1/4-sida i satsytan:	4 500:–
1/2-sida, utfallande:	8 000:–
1/1-sida, utfallande:	14 000:–
Mittuppslag, utfallande:	20 000:–

Fler annonsstorlekar finns, kontakta Barnplantorna för mer information eller hämta foldern med priser och annonsstorlekar på www.barnplantorna.se. (Barnplantorna är inte momspliktiga.)

Utgivningsplan

December 2015, april 2016, september 2016

Manusstopp: 15 november 2015, 15 mars 2016, 15 augusti 2016

Barnplantorna
Riksförbundet för Barn med Cochleaimplantat och Barn med Hörapparat

SENASTE NYTT!

20-årsjubileum – grattis Barnplantorna!

2015 är ett stort jubileumsår för Barnplantorna. Det är 20 år sedan Barnplantorna bildades. Barnplantorna har varit en mycket aktiv part i en hörselteknologisk utveckling som överträffat allas förväntningar.

Cochleaimplantat är en av de största teknologiska landvinningarna i modern tid att återskapa ett sinne.

Mer kan du läsa i Barnplantornas jubileumsnummer som beskriver utvecklingen från 1995. Beställ jubileumsnumret via info@barnplantorna.se.

Barnplantabladets redaktion

Ansvarig utgivare:

Ann-Charlotte Wrennstad Gyllenram
ordforande@barnplantorna.se

Redaktör:

Ann-Charlotte Gyllenram

Grafisk produktion, layout och original:

Xtrovert Media
Bengt E Karlsson,
Jens Enström
info@xtrovertmedia.se
www.xtrovertmedia.se

Foto, framsida:

Ann-Charlotte Gyllenram

Tryck:

åtta.45 tryckeri AB

ISSN 1401-8543

Besök gärna Barnplantornas hemsida:
www.barnplantorna.se

Barnplantorna

Riksförbundet för Barn med Cochleaimplantat och Barn med Hörapparat

Lilla Bommen 1, vån. 12
411 04 Göteborg
Telefon: +46(0)31-29 34 72
E-post: info@barnplantorna.se
www.barnplantorna.se
Plusgiro: 89 65 76-6
Organisationsnummer: 855100-7050
Medlemsavgift 2015: se sidan 3

Följ Barnplantorna på:

www.barnplantorna.se

Styrelse 2015–2016

Ordförande

Ann-Charlotte Gyllenram
telefon: 031-29 34 72
ordforande@barnplantorna.se

Vice ordförande

Simon Oud 031-16 18 77
simon.oud@hotmail.com

Vice ordförande

Johanna Stadmark 046-14 62 36
johannastadmark@yahoo.se

Sekreterare

Anna Oud 031-16 18 77
anna.oud@hotmail.com

Ledamot

Ran Hareide
hareidan@hotmail.com

Kansliansvarig

Johanna Ivarsson 031-29 34 72
johanna@barnplantorna.se

*Ordförandena i de regionala organisationerna är ledamöter i riksorganisationen i egenskap av distriktsrepresentanter.

Regionala organisationer:

Barnplantorna Öst

*Ola Rosling
ola.rosling@gmail.com

Helena Flyrin 0733-70 07 37
helena1234@live.se

Gudrun Hellström 08-641 53 27
gudrunhellstrom@hotmail.com

Patrick Kampmann 08-611 19 66
patrick@volontaire.se

Mia Kerstis 0708-66 03 20
mia.kerstis@telia.com

Magnus Lindahl 0706-86 85 22
magnus.lindahl@gmail.com

Viktoria Fredriksson 0706-39 55 50
viktoria@ingers-dack.se

Lotta Waller 08-643 97 32
waller.lotta@gmail.com

Barnplantorna Väst

*Simon Oud 031-16 18 77
simon.oud@hotmail.com

Bo Sundestrand 0302-130 81
bo.sundestrand@glocalnet.net

Anna Oud 031-16 18 77
anna.oud@hotmail.com

Ran Hareide
hareidan@hotmail.com

Karina Falkevall
gtbrg41@hotmail.com

Barnplantorna Sydost

*Sandra Vogel
sandra.e.vogel@gmail.com

Carola Nilsson 0454-616 12
carola@bwm.se

Jonas Petersson 0733-77 08 28
sanoj1965@gmail.com

Linda Nilsson
linda.nilsson@personal.tingsryd.se

Magnus Ivarsson
ivarsson-magnus@bredband.net

Barnplantorna Syd

*Johanna Stadmark 046-14 62 36
johannastadmark@yahoo.se

Åsa Holmgren
holmögens05@hotmail.com

Helene Lundahl 042-14 48 57
helene.lundahl@hjerta.se

Åsa Brandt
asa.brandt@outlook.com

Charlotte Enjin
charlotte@enjin.se

Fia Göth
fiagoth@hotmail.com

Barnplantorna Norr

*Lars Eriksson 060-58 50 22
lars.e.eriksson@telia.com

Ulf Lindahl 0611-55 05 31
ulf.lindahl@kramnet.se

Jennifer Jonsson Ejergård
jonsson.ejergard@hotmail.com

Anders Engström 060-55 73 53
ae67@bredband.net

Helena Hildebrandsson 0611-51 13 44
helena.hildebrandsson@bredband.net

Gunlög Sennström Granquist 0621-105 85
tottijs@hotmail.com

Barnplantorna Linköping

*Frida Rosén
rutfrida@telia.com

Jens Rosén
014-31 41 60

Rebecka Karlström
karlstromrebecka@hotmail.com

Eleonore Petersson
eleonore.petersson@sorman.com

Jörgen Johansson
jorgen.johansson8@comhem.se

Foto: Karim Hatoum

ORDFÖRANDEN HAR ORDET

Sveriges Kommuner och Landsting, investera i barnen – vår framtid!

Barnplantorna har under flera år varnat för de kumulativa effekterna som CI-verksamheten innebär för sjukvården. Samtidigt har sedan länge Barnplantorna rapporterat om de fantastiska möjligheter CI inneburit för barn och ungdomar genom ett antal personliga artiklar i Barnplantabladet.

Barnplantorna har också fått stöd i alla våra argument att CI-habiliteringen faktiskt är en ren vinst för samhället genom barn, ungdomar och vuxna som idag har helt andra möjligheter att inkluderas i vårt gemensamma samhälle och bli skat-

tebetalare. En utredning i Storbritannien (*The real cost of not treating hearing loss*) uppskattar kostnaden för CI-behandling av vuxna i Storbritannien till 255 miljoner pund årligen. Det intressanta emellertid, för alla politiskt ekonomiskt ansvariga, är att **besparingen** att CI-behandla vuxna beräknas till 30 miljarder pund årligen! En undersökning av National Family Opinion i USA visar på individuella inkomstminskningar vid obehandlad hörselnedsättning på upp till 12 000 dollar (USD) per år beroende på grad av hörselnedsättning.

Barnplantorna har länge drivit utvecklingen FRAMÅT

Under ett flertal år bland annat vid samtal med Socialstyrelsen har Barnplantorna krävt nationell behovsplanering av CI-verksamheterna i Sverige. Vi fortsätter att plädara för att brist på behovsplanering äventyrar rätten till jämlik och tillgänglig vård för barn och vuxna i behov av CI. Vi fortsätter att kräva en samlad strukturerad hörselhabilitering utifrån vad modern hörselteknik kan erbjuda den enskilde idag.

→ Utanförskapets pris är högt

I Barnplantornas digitala Nyhetsbrev har Barnplantornas ordförande tydliggjort Skandias undersökning av utanförskapets pris för misslyckande i skolan (vilket kan bli resultatet om barn med CI tvingas använda "gamal" hörteknik på grund av "besparingar" i landstingen).

Sverige sägs vara ett välmående välfärdssamhälle. I vart fall är det den bild som andra länder har av Sverige. Men fler än 12 procent av varje årskull hamnar i utanförskap. Enligt en undersökning som Skandia gjort visas på att varje person som hamnar i utanförskap kostar samhället 10 till 15 miljoner kronor per år. Per årskull blir det en kostnad på 210 miljarder. Utanförskapets pris för fem årskullar är lika högt som hela Sveriges statsskuld!

SKL brister i ansvarstagande och gödslar med pengar

Redan i maj 2014 skrev Barnplantorna till både SKL och hälso- och sjukvårdsdirektören i Västra Götaland och påpekade brister i behovsplanering av CI-verksamheten vid Sahlgrenska universitetssjukhuset/SU. I Västra Götaland har CI-verksamheten

länge närmat sig en härdsmläta rörande de kumulativa effekterna av CI. Det handlar bland annat om att patienterna enligt verksamhetschef under rådande budget måste ha sina CI-apparater i cirka 15 år (!), utan möjligheter till uppgradering till nyare teknik. Sjukhusledningen tillsatte en medicinsk konsult att svara på Barnplantornas skrivelse, trots bristande ekonomiska resurser till uppgraderingar! Den medicinska konsulten påvisade flargrant okunskap i frågan genom uttalandet:

"Behovsplanering och budgetering för reoperationer, utbyten av processorer och teknisk service sker årligen, och ackumulering av antal patienter med CI gör att behoven gradvis kommer att öka."

"Det finns anledning för beställarkontoret att väcka frågan i förhandlingen om kommande vårdöverenskommelse." (2014-11-18)

Varken sjukhusledning eller medicinsk, av sjukvården kontrakterad, konsult tycks inse den prekära situation som CI-verksamheten länge har signalerat i VG-Region och kanske även i Region Skåne. Föräldrar i Region Skåne skrev ett öppet brev (se sidorna 8–9) till regionråd inom

hälso- och sjukvården angående barnens rätt till modern hörteknik (augusti 2015). Föräldrar undrade om någon skulle vilja ha samma mobiltelefon i tio år.

Uppgradering till ny CI-apparat kostar 1 000 kronor!

Vad är det då för kostnader för uppgradering till ny CI-apparat vi pratar om? Enligt Radi Jönson, verksamhetschef ÖNH-kliniken vid Sahlgrenska universitetssjukhuset:

– Om en patient beräknas använda samma CI-apparat i fem år är kostnaden utslaget på fem år för varje patient 1 000 kronor i månaden.

Kostnaden är med andra ord **mycket låg** utifrån ett sjukvårdsperspektiv där specifika mediciner för en patient kan kosta miljonbelopp. En relevant fråga till sjukvårdspolitiker är därför:

Är svensk välfärd lika ihållig som en schweizerost eller saknas det "bara" kunskap hos ansvariga inom sjukvården?

Barnplantorna kommer att fortsätta att entusiastiskt vara medlemmar, föräldrarna att skrika högt i massmedia! ●

Ann-Charlotte Gyllenram

Upptäck en värld av ljud med hörselimplantat från MED-EL

Möllerström Medical
MED-EL Representative Scandinavia

Slaghuset, 211 20 Malmö | info@mollerstrommedical.com | www.mollerstrommedical.com

MED-EL

Gammal teknik i Region Skåne!

**Öppet brev till regionråd inom området hälsa
och sjukvård, övriga gruppledare inom Region Skåne
samt förvaltningschefen för Skånes universitetssjukvård**

Våra barn är döva eller hörselskadade. De hör med hjälp av ett cochleaimplantat (CI) som är en mycket avancerad hörapparat. Ett CI består av två delar, ett implantat placerat snett uppåt och bakom örat under huden och som har långa silikonelektroder som är införda i hörselsnäckan, samt en yttre processor som ser ut som en riktigt stor hörapparat. Processorn fångar upp ljud som förs upp till en spole som med hjälp av en magnet sitter fast mot det inopererade implantatet. Processorn omvandlar ljudvågorna till elektriska impulser som skickas in via implantatet till hörselsnäckan och vidare genom hörselnerven till hjärnans hörselcentrum. Dessa impulser tolkas av hjärnan och personen hör. Hörseln kommer aldrig att vara lika bra som en fullt hörandes hörsel är, det är en teknisk hörsel som kräver att omgivningen är anpassad. Det krävs också mycket jobb för att hjärnan ska lära sig att tolka de impulser som skickas från implantatet. Detta händer inte av sig själv utan det krävs mycket av individen och dess omgivning.

Du som folkvald politiker förstår säkert att denna processor innehåller massor av teknik som gör denna process möjlig.

Du som folkvald politiker har säkert också en modern telefon, kanske uppgraderar du den varje år eller varje gång det kommer en ny modell. Eller så kanske du behåller den i tio år.

Eller nä, det gör du nog inte va?

Vet du vad?

Våra barn som tillhör Region Skåne, får använda sina processorer i ungefär tio år innan de uppgraderas till en ny modern processor. Har de otur får de vänta ännu längre. Våra barn, som haft oturen att födas i Skåne därför att deras föräldrar av olika anledningar valt att bo i Skåne, får gå runt och försöka uppfatta sin omvärld med teknik som är tio år gammal. Med denna gamla teknik ska de lära för livet. De ska utbilda sig och skaffa arbete för att kunna bli duktiga skattebetalare.

Barnen i Stockholm och Uppsala ska också bli duktiga skattebetalare. Dessa barn har dock mycket bättre förutsättningar eftersom deras landsting erbjuder uppgraderingar efter ungefär

fem år. Ungefär med samma tidsintervall som CI-företagen släpper nya processorer på marknaden.

Enligt statistik från intresseorganisationen Barnplantorna har 197 barn under 18 år fått ett eller två CI:n inopererade vid CI-teamet i Lund fram till januari 2015 (i denna siffra ingår även barn från Blekinge och Kronoberg). 250 vuxna har också fått ett eller två CI:n. Enligt information från CI-teamet i Lund har teamet möjlighet göra 10-15 uppgraderingar per år med den budget de har i dagsläget!!!

Att erbjuda ett barn cochleaimplantat är ett livslångt åtagande från landstingets sida. Det är inte bara att operera in ett implantat och sedan skicka hem barnet. Det är du som folkvald politiker som har möjligheten att påverka detta.

Vet du vad det skulle kosta att uppgradera processorerna med fem års intervall? Enligt överläkare Radi Jönsson från Sahlgrenska universitetssjukhuset skulle detta kosta 1.000 kronor per barn och månad. För ett landsting är det småpengar!

Snälla, snälla, ge det fantastiska CI-teamet i Lund mer pengar så att våra barn kan få höra så bra de bara kan.

Snälla, snälla låt barnen slippa använda teknik som är lika gammal som den första smarta telefonen.

Vänliga hälsningar,
Emma och Jeffrey Pritchard,
Jenny och Jonas Söderstedt
Maria Andersson
Christel Ahlgren
Marina och Kennie Möllebro
Johanna och Sven Stadmark
Jennie Blomqwist och Martin Johansson
Anette Lindström och Anders Hallberg
Therese Svensson och Jörgen Olsson
Andreas von Barth och Paula von Barth Sperlbauer
Hanna och Robert Waltercrantz
Camilla Jeppsson
Daniel och Sandra Vogel
Fredrik och Fia Göth
Kristofer och Ellinor Burman

Tio år senare: Hur har det gått för Tilda och hennes familj?

En del familjer har haft mycket nära kontakt med Barnplantorna i samband med att de blir medlemmar; ibland redan före barnets CI-operation. Familjen Nilsson i Blekinge är en av de familjerna. Tilda föddes döv och redan vid diagnos 2004 började familjens envisa strävan att förse sig med kunskap och bli språkrör för sin dotter. Tildas dövhet upptäcktes redan vid fem månaders ålder. Detta var mycket tidigt då hörselscreening på nyfödda ännu inte genomförts. Carola, Tildas mamma är själv döv på ena örat och hon kände på sig att Tilda hade problem med hörseln. Redan i samband med diagnosen kontaktade Carola och Peter Barnplantorna.

I strävan trots svår kris i samband med att Tilda diagnostiserades med dövhet ville de ändå att andra föräldrar skulle få så mycket information som möjligt. Därför bestämde de sig för att ställa upp på ett reportage i Barnplantabladet i samband med Tildas operation för att dokumentera föräldrakänslorna.

Nu träffas vi igen, men i skolan där Tilda går i årskurs 5 samt senare hemma hos dem när Tildas syskon Jonna och Nellie också kommit hem.

Val av skola

Tilda går på Hällarydskolan i Trenså. Här finns 80 elever ifrån förskoleklass

till årskurs 6. För Tildas föräldrar var Hällarydskolan ett självklart val. Det fanns inga andra alternativ. Här går alla kompisar och här har hennes båda syskon gått.

– Vi hade inga vändor när det gäller skolvalen, säger Carola.

Läraren har fokus på språk

Tildas klass består av 23 elever. Vi hoppar rakt in i en lektion tillsammans med Carola, Tildas mamma. Eleverna har blivit informerade innan om att vi ska komma, men visst tycker ändå Tilda att det är lite pinsamt...

Lektionstemat är "Vad innebär det att vara fredlös?". Läraren beskriver det som en inspirationslektion där hon presenterar

olika böcker för att entusiasmera eleverna till att läsa fler böcker. Efter lektionen har vi tillsammans med Carola ett samtal med rektor Britt-Marie Davidsson och läraren Jennie Söderlind Jonsson. Vi pratar om skolans profil. De har till exempel satsat på extra lärartid för Tilda istället för assistent i klassen. Det handlar om förberedelse av lektioner och olika moment samt efterarbete och läxstöd. Läraren Jennie påpekar att liksom många andra barn måste Tilda peppas att våga fråga. I den sociala situationen fungerar det bra för Tilda och hon har många kompisar. Det är ett stort plus, konstaterar läraren. Det är tydligt att Tildas mamma, Carola har en god dialog med skolan.

Hemma hos Tildas familj

Tildas båda syskon, Jonna och Nellie kommer hem på seneftermiddagen. Övriga som Carola lyckades hålla så hemlig inför mitt besök var en specialbe-

ställd tårta i anledning av Barnplantornas 20-årsjubileum. Vi beundrar tårten med en kak-designad processor och i marsipan texten "Barnplantorna 20 år".

Medan vi äter "CI-tårta" pratar vi om familjens "hörselresa" i anledning av Tildas diagnos och CI-hörsel.

– Visst har det varit tungt och tufft många gånger och då handlar det mycket om diskussionerna med skola/landsting och hörselvård konstaterar Carola.

– Kampen för att Tilda skulle få uppgader till nya processorer för att kunna bada och höra samtidigt var tuff. Det är ju tur att man inte visste från början vad som väntade i arbetsinsats. Man får ta ett steg i taget framåt.

Viktigaste telefonsamtalet i vårt liv

Carola säger också att man behöver vara både saklig och påläst för att kunna föra ett bra samtal med skolan. Hon vill gärna

också berätta hur det gick till 2004 innan Tilda fick CI.

– Vi fick information från hörselvården att det inte fanns behandling mot Tildas dövhet, berättar hon.

– Sedan fick vi veta att CI på sin höjd skulle ge "Kalle Anka-hörsel". Men vi fann Barnplantabladet på hörselvården, ringde Ann-Charlotte (ordförande Barnplantorna). Hon sa att vi behövde resa till Lund. Det var det viktigaste samtalet i vårt liv.

Nellie och Jonna, Tildas syskon berättar att Tilda är både rolig och snäll. Tilda själv pratar på och berättar att hon spelar fotboll (helst med tjejer). Gillar att spela dataspelet SIMS 4 och har egen Ipad, två telefoner och en dator. Livet för Tilda verkar se ut som för många andra barn/ungdomar i hennes ålder. Hur är det att ha CI då, undrar vi.

– Det är jättebra med CI, men bäst hade förstås varit om jag var hörande, men döv när det vill jag inte vara, svarar Tilda snabbt. ➔

Vi sitter vid köksbordet och pratar om alla uppgraderingar som Tilda har gjort till nyare processorer och Carola utbrister:

- Tänk att du hade två kroppsburna processorer på ryggen i en sele från början!
- Coolt, säger Tilda leende.

Greppa nuet och vara förberedd på att hantera framtiden

Gemensamt konstaterar vi att utvecklingen gått framåt. Vilka råd vill Carola och Peter ge till nya familjer som befinner sig i början av sitt barns hörselresa? De funderar en liten stund och säger sedan samstämmigt:

- Det är "all in" som gäller, var påläst, var medveten om att landstingen är ett stort problem, allt handlar om pengar, inget är "gratis", viktigt att ha ett språkfokus.

Peter och Carola konstaterar också att hela livet är ett stort pussel. Det kommer nya utmaningar hela tiden.

- Vi försöker hela tiden att ligga steget före så nu förbereder vi oss för att Tilda ska börja i årskurs 7.

Greppa nuet och vara förberedd på att hantera framtiden. Det känns som bra föräldrastrategier. TACK för trevligt besök. ●

Text och bilder:
Ann-Charlotte Gyllenram

Vill du läsa den första artikeln om när Tilda CI-opererades så kan du läsa Barnplantablade nr. 2 från 2004.

Tidningen finns att ladda ned på www.barnplantorna.se. Artikeln kommer även att återpubliceras i Barnplantornas kommande jubileumsnummer.

VARDAGSTIPS FRÅN COCHLEAR!

BATTERIER TILL BAHÄ

För att din Baha®-processor ska fungera så bra som möjligt är det viktigt att du använder rätt batterier. Vi rekommenderar att du alltid använder Rayovac, kvicksilverfria batterier.

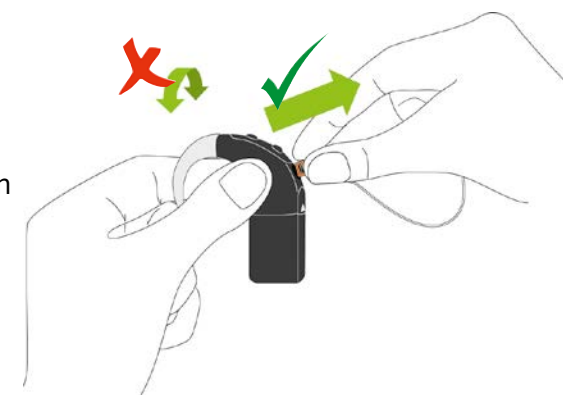

NÄR DU SKA BYTA SPOLKABELN

Det finns några viktiga saker att tänka på när du ska byta spolkabeln till ljudprocessorn.

Dra kabeln rakt ut, du ska inte skruva eller vrida den. Du ska också ha ett fast grepp både i kabeln och runt processorn, inte dra i själva kabeln.

Tänk också på att du heller inte behöver ta bort spolen för att exempelvis lägga processorn i torklådan över natten.

GLÖM INTE BYTA MIKROFONFILTER

På Nucleus® 5 och Nucleus® 6 ljudprocessorn sitter filter som skyddar mikrofonerna från vatten och smuts. Dessa behöver du byta regelbundet, gärna så ofta som var tredje månad.

Alla våra tillbehör finns att beställa i vår webbshop som du når via www.cochlear.se. Om du inte redan är medlem i Cochlear Family rekommenderar vi dig att bli det, då får du dessutom rabatt på utvalda produkter. På vår hemsida kan du också anmäla dig till vårt nyhetsbrev så att du alltid är uppdaterad med det senaste om dina processorer och annat som vi hoppas ska underlätta i din vardag.

För mer information kontakta oss på nordic@cochlear.se eller besök:
www.cochlear.se

Hear now. And always

Vi besöker Gustav 9 år

Lomma-modellen i praktiken

På Barnplantornas sommarläger beskrev en föreläsning hur Lomma kommun (nära Malmö) arbetar på ett utmärkt sätt i team rörande barn med särskilda behov. Det handlar om det "tillsammans-projekt" som specialpedagog/logoped Ursula Willstedt-Svensson och förskolechef Gertrud Wede beskrev i det som kan benämnas "Lomma-modellen". Det var en "hands-on" beskrivning om hur den utvecklande och goda modellen av förskola och skola bör fungera på individ, grupp och organisationsnivå. De beskrev Lomma-modellen med fokus på helhetssyn på olika nivåer och började med att väcka frågan "hur identifieras en individ eller verksamhet i behov av stöd?"

Vi hoppas återkomma till denna frågeställning på Nordisk konferens (NCFIE; www.ncfie.se) i oktober 2016.

Emellertid var jag nyfiken redan i våras på hur de jobbar i Lomma med barn som

har en hörselnedsättning. Barnplantorna har några medlemmar i Lomma-regionen så vi besökte Gustavs skola.

Mamma Charlotte ger en inblick i Gustavs hörselresa

Gustav är nio år. Han föddes med en grav hörselnedsättning som diagnostiserades vid nyföddhetsscreening när familjen bodde i Stockholm. 2007 var Gustav 10 månader vid CI-operation. Det var tidigt. Vid 13 månader fick Gustav CI även på motsatt öra på Karolinska universitetssjukhuset Huddinge/Stockholm.

– Det var ett självklart beslut med CI för Gustav, berättat Gustavs mamma Charlotte.

– Men vi var försiktiga med förväntningar, fortsätter hon.

– Innan operation kände vi att det fanns en rad "fallgropar", som till exempel vad

röntgen skulle visa. Fanns det missbildningar i innerörat som skulle ställa till problem?

Charlotte berättar att första hörselupplevelsen var redan i samband med inkopplingen.

– Vi gick till sjukhusmatsalen och det var så uppenbart att Gustav lyssnade intensivt. Det var härligt att se hans reaktioner.

Familjen flyttade från Stockholm till Lomma

När Gustav var tre år och storebror Wilhelm fem år gick familjens flyttlass från Stockholm till Lomma utanför Malmö.

Gustav hade initialt gått i förskola bland hörande barn i Stockholm. Det ville Charlotte och hennes man Mikael att Gustav skulle fortsätta med.

– Skolvalet var inte svårt eftersom vi ville att Gustav skulle gå inkluderad bland andra barn hemmavid. Vi valde mellan två sko-

lor. Det slutliga valet föll på den närmaste skolan. Avgörande var närhet till kompisar, säker skolväg, bra pedagoger/resurspedagoger och sedan bingo (!), det vill säga Gustav fick Ursula Willstedt-Svensson som kommunal specialpedagog.

Barnplantorna på besök i Gustavs klass

En viktig aspekt i Barnplantornas arbete är att besöka barn "IRL" (in real life). Vi hamnar mitt i en lektion som handlar om vad som händer med växtligheten när snön smälter. Det märks att lärare och assistent är vana att hantera mikrofoner. I klassrummet finns också ett högtalarsystem. Vilken strukturerad NO-lektion vi bevisar. Tydlig och bra undervisning kompletterad med illustrativ information på whiteboard. En blädderbok beskriver för alla vad de ska

jobba med. Tydligt att det finns både språkfokus, god mikrofonteknik och anpassat klassrum. Bra för alla elever.

– Jag ser det som en fördel att använda mikrofoner, konstaterar läraren.

– Det är bra för turtagningen i klassen (23 elever) och jag är dessutom rädd om min egen röst så det är bara positivt.

Inför Gustavs skolstart fick skolpersonal en dags utbildning på landstinget dessutom träffar de specialpedagog Ursula Willstedt-Svensson fyra gånger per termin. Det är ett bra stöd för skolans pedagoger/resurspedagoger. Kommunen har genom Ursula varit mycket aktiv och sökt extra medel till undervisning/stöd till barn med hörselnedsättning genom de s.k. "Sydhoff-pengarna" (*statlig utredning SOU 2015:45 utredning för kvalitet i utbildningen för elever med vissa funktionsnedsättningar*,

utredare: Jan Sydhoff), särskilda medel som kommuner kan ansöka om för ökad kvalitet på undervisningen. Detta har möjliggjort för Lomma kommun att installera mikrofonsystem och dessutom att förse Gustav med en iPad.

Språkfokus, språkfokus...

Ett av de pedagogiska verktyg som man använder sig av är "bitsboard"; en särskild app som kan laddas ned via www.bitsboard.com. Där kan barnen själva lägga in veckans nya begrepp, lyssna på dem och få förklaringar. Tanken är också att träna på engelska glosor via bitsboard.com via bild på ordet och få förklaringar.

Läraren talar lyriskt om att dialogen med Ursula har förändrat hennes tankar runt undervisning. Hon ser hur detta gynnar alla elever och konstaterar själv:

– Jag har börjat att jobba mer med bildstöd efter det att Gustav började i klassen. Det är ett arbetssätt som främjar lärandet hos alla så det kommer jag att fortsätta med.

Efter lektionen deltar vi i ett intressant pedagogiskt samtal mellan Ursula, läraren Anna Wadsäter och resurspedagog Kristina Palm. Deras fokus är utvecklande undervisning och hur Gustav ska stödjas, genom bitsboard, att finna egna studieteknik-strategier. Det handlar om att hjälpa Gustav att finna strategier för det han måste kompensera för, det vill säga det han missar i klassrummet på grund av sin hörselnedsättning.

Kompisarna har utvecklat lyhördhet

Det märks att Charlotte, Gustavs mamma har en god dialog med lärare, resurspedagog och specialpedagogen Ursula.

– Vi har en regelbunden dialog om hur vi gör hemma och hur skolan gör, säger Charlotte. Det är bra med samsyn för Gustavs bästa.

Gustavs klasskompisar har utvecklat strategier för att stödja Gustav. På rasterna går de till exempel nära Gustav vid samtal så att han säkert ska höra.

Varje morgon kollar resurspedagogen att hörseltekniken fungerar. Dessutom försöker man att dela in klassen i halv-klassgrupper så ofta det är möjligt.

Rektors förståelse viktig

Ursula konstaterar att rektor förstår att arbetslaget runt Gustav är unikt. Som ett led i den så kallade "Lomma-modellen" finns det också ett hörselnätverk bestående av elever och deras respektive resurspedagoger. Nätverket träffas tre till fyra gånger

per termin. Cirka sju till åtta elever från låg- och mellanstadiet deltar. Några elever har fått ta med en kompis. Ibland gör man sociala saker tillsammans, andra gånger träffas man och samtalar om till exempel vad innebär det att utveckla språk och hur kan man jobba för att utveckla sitt språk.

Så positivt att involvera eleverna tidigt i dessa processer!

"Lomma-modellen" en modell för Sverige. Enda orosmomentet är huruvida de kommer att kunna söka ytterligare "Sydhoff-pengar"?

Tack alla för utvecklande besök. Tack särskilt till Gustav och mamma Charlotte. ●

Text: Ann-Charlotte Gyllenram

Foto: Madeleine Gyllenram

Många barn behöver mer än CI, vi vet varför

Störande bakgrundsljud och långa avstånd gör det ofta svårt för barn med nedsatt hörsel att höra vad lärare och klasskamrater säger.

Låt barnen utnyttja sina CI på bästa sätt genom att komplettera dem med hörselprodukter som minskar störande bakgrundsljud och långa avstånd.

Alla barn ska ha samma chans i skolan och få möjlighet att ta del av undervisning och gemenskap på lika villkor.

PHONAK
life is on

morethanahearingaid.com | info.halmstad@phonak.com | 035-260 16 00

Att höra, förstå, lära och uppleva i klassrummet

Alla barn, oavsett deras behov har lika stor rätt att höra, förstå och lära i klassrummet. För att kunna lära sig måste barnet förstå, och för att förstå måste barnet kunna höra och kunna tolka innebörden i det som sagts. För att kunna höra måste signalen eller talet vara tillräckligt starkt, vara av god kvalitet och inte störs av bakgrundsbuller eller liknande. Dessutom beror förmågan att höra och kunna tolka på barnets egna individuella behov och förutsättningar¹. Dessa kan vara hur barnet hör, hur gammalt barnet är, dess känslor, motivation, koncentration och övriga kognitiva förmågor.

Skolmiljöns bullernivå varierar beroende på ämne och kan bestå av ventilationsljud, dator- eller projektorfläktar, pappersprassel, stolsskrap och vägbuller mm. Men det buller som visat sig störa mest vid inlärnin- eller samtal är konkurrerande tal, dvs. att någon annan pratar samtidigt². Dagens skolundervisning bygger till viss del på så kallad kamratlärande, dvs. att små grupper diskuterar ett ämnesområde och lär sig på så sätt av varandra. Det finns en risk att barnen istället för att lära av kamrater, blir störda av kamraters tal. Det är något för framtida forskning att undersöka.

Det är inte bara barn som blir störda av buller, lärarens röst påverkas också av klassrummets luftkvalitet och bullernivå. Rösterna påverkas även av andra faktorer som allmänt hälsotillstånd och hur tränad/skolad rösterna är. Tyvärr är det många lärare idag, som inte har fått någon utbildning i hur de ska använda det redskap som faktiskt är för dem. I dagsläget finns ingen röstträning schemalagd i lärarutbildningen, vilket kan ha bidragit till att 13 % av alla lärare idag lider av röstproblematik t.ex. heshet³. Frågan är om en hesh lärare försämrar barns inlärnin- eller om den hesh rösterna blir ett tillägg i bullerbilden? Är det

dags att återinföra röstträning i lärarutbildningen både för att förbättra lärarens hälsa, minska sjukskrivningar och för att eventuellt förbättra elevernas inlärnin- eller prestation i buller vid olika röstkvaliteter.

På Lunds Universitet, Avdelningen för Logopedi, Foniatri och Audiologi, arbetar en grupp forskare bland annat med frågeställningar kring barns upplevelse och prestation i buller vid olika röstkvaliteter. Forskningsgruppen består av forskare, doktorander och studenter från flera olika yrkesområden så som logopedi, audiologi och kognitionsvetenskap. När problem, tankar och lösningar utbyts, bearbetas och tolkas i en tvärvetenskaplig kontext tror vi att vi i framtiden bättre kan förstå hur det är att höra, förstå, lära och uppleva klassrumsmiljön oavsett individuella behov.

Tidigare har forskare undersökt hur barn och vuxna presterar i bullrig miljö och hur barn och vuxna⁴ påverkas av en hesh röst⁵. Däremot har ingen tidigare undersökt om det finns någon koppling eller skillnad mellan hur väl barn klarar av en uppgift och vad de tycker om att utföra uppgiften, när de lyssnar till en normal eller hesh röst i tystnad eller buller.

Vi vet att buller påverkar alla individer negativt. Barn som utsätts för buller kan bland annat få en försenad språklig utveckling, minnessvårigheter, sömnsvårigheter eller uppleva ökad stress⁶. Relativt ny forskning visar även att barns kognitiva förmågor påverkas hur bra de klarar av att göra något i buller och hur de upplever buller⁷. Enligt kapacitetsteori för förståelse⁸ finns det begränsningar i en individs arbetsminneskapacitet, och olika individer har olika stor arbetsminneskapacitet. Arbetsminnet har som uppgift att bearbeta och lagra information. Med andra ord är ett barns arbetsminne upptaget med att försöka tolka det som sagts. I en bullrig

miljö, finns mindre förmåga kvar att lagra och lära sig det som har sagts. Individer med olika grader av kognitiva förmågor, blir olika mycket störda beroende på graden av kognitiv belastning⁹. Det vill säga att olika barn blir olika mycket störda av buller beroende på hur svår uppgift de ska lösa. Vår forskning visar att normalhörande barn med starkare förmågor, verkar bli mindre störda av buller och hesh röst¹⁰. Barn med speciella behov, exempelvis barn med hörselnedsättning, språkstörning och/eller barn som håller på att lära sig svenska påverkas mer negativt av buller än barn utan speciella behov¹¹. Kanske kan detta bero på att deras arbetsminneskapacitet inte räcker till för att både sälla ut, höra, tolka och lagra information? Arbetsminnet belastas särskilt starkt hos individer med hörselnedsättning i bullriga miljöer.

Under 2015 kommer forskningsgruppen undersöka skillnader i prestation och upplevelse hos skolbarn med hörselnedsättning och utan hörselnedsättning. Bland annat kommer skillnader i förståelse, minne och upplevelse undersökas under konkurrerande buller och vid olika röstkvaliteter. Denna kunskap skulle kunna påvisa vilka skillnader det finns i förutsättningar, samt hur stor roll individuella faktorer spelar, i en för skolbarn så vanlig lyssningsmiljö som klassrummet.

Som inom all forskning och framförallt inom detta område, behöver många pusselbitar läggas för att man ska kunna förstå och tolka bilden fullständigt. Inom området "Att höra, förstå, lära och uppleva i klassrummet" är pusslet knappt påbörjat. Det saknas många bitar, vilket vi tillsammans

får hjälpas åt att lägga för att lättare kunna hjälpa, förändra och förstå vilka förutsättningar som krävs, oavsett individuella behov. ●

Avdelningen för Logopedi, Foniatri och Audiologi, Lunds Universitet

Heike von Lochow, Master i Audiologi.

Jonas Brännström, Docent i Audiologi.

Tobias Kastberg, Master i Audiologi.

Lucas Holm, Master i Audiologi.

Magnus Haake, PhD i Kognitionsvetenskap.

Jens Nirme, PhD i Kognitionsvetenskap.

Viveka Lyberg Åhlander, PhD i Logopedi.

Birgitta Sahlén, Professor i Logopedi.

¹ Lyberg Åhlander, 2011

² Rosen, Souza, Ekelund & Majeed, 2013

³ Lyberg Åhlander, Rydell & Löfqvist, 2011

⁴ Shield & Dockrell, 2008; Osman & Sullivan, 2013 och Klatte, Bergtröm & Lachtmann, 2013

⁵ Morton & Watson, 2001

⁶ Mills, 1975; Shield & Dockrell, 2008; Osman & Sullivan, 2013 och Klatte, Bergtröm & Lachtmann, 2013 m.fl.

⁷ Lyberg Åhlander, Haake, Brännström, Schötz & Sahlén, 2015; Brännström, Holm, Lyberg Åhlander, Haake, Kastberg & Sahlén, 2015

⁸ Just & Carpenter, 1992

⁹ Lavie, Hirst, Viding, & Fockert, 2004

¹⁰ Lyberg Åhlander, Holm, Kastberg, Haake, Brännström, Sahlén, 2015

¹¹ Kahlfa, Bruneau, Roge, Georgieff, Veuillet, Adrian et al., 2004; Reeder, 2015 m.fl.

Har du blivit kränkt i specialskolan?

Har du blivit trakasserad eller kränkt under din tid i specialskolan? Nu kan du som lämnat specialskolan få hjälp att bearbeta dina upplevelser. Dina föräldrar och de som såg vad som hände kan också få hjälp. Även du som har kränkt andra i specialskolan kan få hjälp.

Professionellt stöd

Du kan få samtalsstöd och hjälp att bearbeta kränkningarna. Du får stöd av en professionell person utanför Specialpedagogiska skolmyndigheten. Det kan till exempel vara en psykolog eller en kurator. Den personen har tystnadsplikt och ingen annan kommer att få veta vad just du berättat. Specialpedagogiska skolmyndigheten får bara veta vilka synpunkter som kommit fram som kan göra specialskolans arbete mot kränkningar bättre. Myndigheten får inte veta vem som sagt vad.

Samtalsstöd året ut

Stödet pågår fram till den sista december, om behovet är stort kommer erbjudandet förlängas.

Mer information och kontaktuppgifter

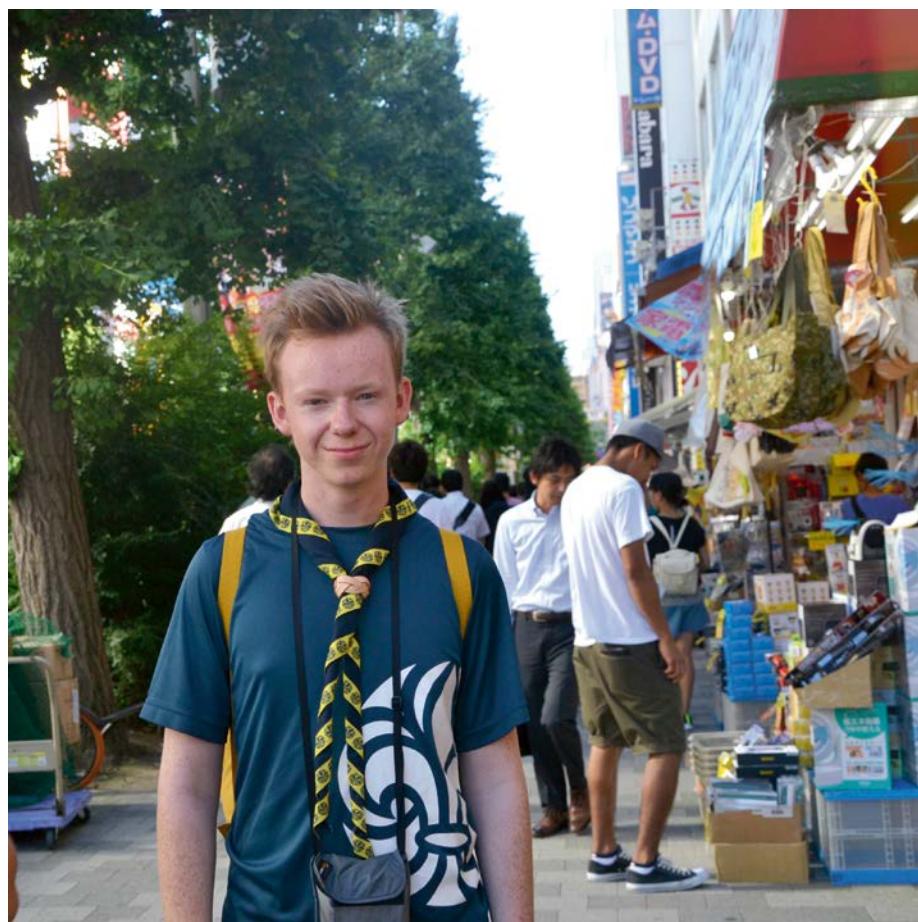
För mer information om hur stödet går till, se www.spsm.se/samtalsstod

Stödets har utformats av Specialpedagogiska skolmyndigheten i samarbete med Sveriges Dövas Riksförbund, Förbundet Sveriges Dövblinda och Hörselskadades Riksförbund.

Specialpedagogiska skolmyndigheten
www.spsm.se

På scoutresa i Japan

Livet är fullt av möjligheter!

Om mig:

Namn: Emil Sundstrand

Ålder: 16 år

Bakgrund: Döv sedan födseln, opererades första gången när jag var 20 månader och andra gången (motsatt öra) var jag 5 år. Använder CI på båda öronen varje dag.

Bor: Lerum med mina föräldrar, en storrasyster, en hund och katt

Studerar: Naturvetenskaplig linje, första året på Sigrid Rudebecks i Göteborg

Gör på fritiden: Pluggar, är med kompisar, scoutar och tränar

För exakt fyra år sedan, år 2011 arrangerades World Scout Jamboree (WSJ) i Sverige. Det är ett internationellt scoutläger som hålls var fjärde år, ungefär som scouternas OS där temat är fred och gemenskap över gränser. När det hölls i Kristianstad kom det 40 000 scouter från alla världens hörn.

Jag har varit scout i 10 år och när jag och min pappa besökte WSJ i Kristianstad 2011 bestämde jag mig för att delta i nästa världsscoutjamboree. Man får bara en chans i livet att åka som deltagare eftersom man måste vara mellan 14 och 17 år gammal. Nästa WSJ skulle hållas på andra sidan jordklotet, i Japan 2015.

I början av mars i år var jag på förträff med min avdelning som bestod av 36

stycken scouter från Göteborgsområdet och fyra stycken ledare. I hela mitt liv har jag varit öppen om att berätta att jag är född döv och är hörselskadad med mina CI, så självklart var jag det även denna gången med. Ledarna och scoutkompisarna skulle få lite kort info om vad man behöver tänka på för att jag ska höra bra och vad man behövde tänka på i situationer när jag inte använde CI. Det är inget att skämmas över och jag svarade gladeligen på många nyfikna frågor.

Planerade resan väl

Det var en mängd förberedelser, främst angående mina CI, innan det var dags att åka. Jag skulle åka själv utan min familj och

vara borta i en hel månad i ett land med 95 % luftfuktighet och där dagstemperatur är över 35 °C. Vi fick låna två extra processorer och även extra utrustning som sladdar och mikrofonfilter till hörapparaterna, ifall de skulle gå sönder.

Söndagen den 19:e juli var det äntligen dags att åka till Japan. Vi samlades på Nils Ericssons-terminalen i Göteborg och tog bussen till Kastrup. Jag var inte ensam, så många som 1 950 svenska scouter skulle delta på WSJ i Japan! Efter att ha rest över 12 000 kilometer och mellanlandat i Qatar, landade vi i Tokyo efter 27 timmars resande. När vi kom ut från flygplatsen, kände jag direkt den extrema fuktigheten och undrade hur det skulle gå med mina CI.

Tokyo en gigantisk stad

Vi var i Tokyo de första fem dagarna och hann med otroligt mycket. Det är en riktigt häftig och gigantisk stad med 35 miljoner invånare. Staden är byggd på fyra våningar. Vi besökte olika stadsdelar som inriktade sig på allt möjligt, till exempel en stadsdel för elektronik prylar, en annan för anime. Redan under de första dagarna var jag fascinerad av Japans kultur och vänligheten. Alla är så otroligt hjälpsamma! När man inte visste vägen, var det bara att fråga en japan och de till och med följde med en till stället man skulle till, även om de skulle till jobbet!

Efter Tokyo åkte vi till Kyoto och var där tre dagar innan världsscoutjamboreen som skulle hållas i södra Japan. I Kyoto såg vi

det gamla Japan som man känner igen från filmer. Vi besökte bland annat den kända guld paviljongen och en trädgård som är listad på UNESCO 100 världsarv.

Det gällde att avfukta CI-apparaterna varje dag

Mina CI fungerade i överlag bra under dessa dagar eftersom jag hade dem i en elektronisk fuktburk varje natt. Vissa dagar kunde det vara ett dunkande ljud eftersom det är väldigt fuktigt och man svertas mycket. Andra dagar kunde det vara ett brusljud som var irriterande men jag kom på att jag blev av med brusljudet under en längre stund om jag startade om mina CI.

Efter Kyoto var det äntligen dags för World Scout Jamboree som hölls i Yamaguchi,

södra Japan. Vi åkte Shinkansen som är ett snabbtåg med hastighet på 320 km/h. En av mina drömmar hade gott i uppfyllelse!

Hela 35 000 scouter från 151 länder skulle samlas under 10 dagar och bygga upp en liten stad på en konstgjord ö. Detta var en fantastisk upplevelse eftersom när man är scout, har man alltid en viss gemenskap med andra scouter, oavsett deras ursprung, kultur osv. Man kunde helt enkelt bara gå fram till vem som helst och börja prata, vilket var ett utmärkt sätt att knyta nya kontakter runt om i världen.

Redan innan resan hade vi kollat vilka laddningsmöjligheter det fanns under lägret och jag fick ett reserverat eluttag, 300 meter bort från vårt tältområde. Den elektriska fuktburken är viktig när man är ute ➔

→ hela dagarna i hög värme då man svettas och när det är hög fuktighet. Under avfuktningen använde jag mina reserv-CI.

Jag valde även att använda torrbatterier under lägret eftersom jag tyckte det var lättast och jag hade inga problem med dem. De passade också med de nya Aqua+ som jag använde när jag badade i Stilla Havet.

Katastrofträning som simulering av jordbävning

Varje dag på Jamboreen hade vi olika sorters moduler, det vill säga aktiviteter. Exempel på moduler kunde vara Global Development Village där man gick till ett område med en mängd av tält med olika aktiviteter man kunde delta i. Aktiviteterna kunde handla om allt möjligt men en minnesvärd och intressant aktivitet var ett tält där man skulle få se vad ett land behöver om det skulle uppstå en naturkatastrof. Man delades upp i grupper med andra människor från olika länder och varje

grupp var ett land. Man låtsades att det var jordbävning och därefter fick varje grupp olika sorts förnödenheter som tält, vatten, mediciner och kläder. Därefter fick man fritt samarbeta med de andra grupperna för alla ska ha så mycket resurser som behövs för att klara sig.

Därefter var det en till "jordbävning" men denna gången var varje grupp slutet och kunde inte samarbeta muntligt utan man fick istället varsin surfplatta man skulle kontakta de andra "länderna" med. Detta visar hur viktigt internet faktiskt är när det händer en naturkatastrof och om man vill ha hjälp av andra länder med resurser.

Tre gånger under lägret hade vi arena-kvällar där alla 35 000 scouter samlades framför en stor scen. Jag tänkte på innan hur det skulle gå med mina hörapparater när alla skriker, ropar och hoppar. Men det fungerade alldeles utmärkt och jag påverkades inte av det och jag hörde även allting när till exempel Japans premiärminister och kronprins höll tal.

Förmån att bo hos japansk värdfamilj

Förutom World Scout Jamboree och besöket i Hiroshima, var faktiskt sista natten det mest minnesvärda saken vi gjorde på hela resan. Vi hade chans att bo i en japansk värdfamilj, i grupper om två till fyra personer. Även om man har sett mycket av Japan när man har rest runt så är det en helt annan upplevelse att komma in i en japansk familj och se hur deras vardag ser ut. Deras hus var verkligen annorlunda jämfört med ett västerländskt hus, de hade till exempel skjutdörrar gjorda av tunt papper som det ser ut i filmer, bambugolv och låga sängar. Värdfamiljen var även väldigt trevliga och med glädje berättade mer om Japan ur ett annat perspektiv. Ett besök som jag alltid kommer ihåg.

Japanresan en utmaning som gjort mig självständig

Det jag vill säga med denna artikel är att trots du är CI-bärare är det faktiskt fullt möjligt att göra vad du vill. Efter min månad

i Japan som CI-bärare har jag blivit ännu mer självständig. Jag behöver inte vara beroende av mina föräldrar som gärna har extra koll på hörapparaterna, utan jag kan faktiskt resa ensam. Självklart var både mamma och pappa oroliga hemma i Sverige men allting ordnade sig. Även de har sett att jag klarar mig. :)

Livet är fullt av möjligheter och bara för att man är CI-bärare så ska man inte missa dem och se sina CI som ett hinder. Det finns fantastiska platser att upptäcka. Jag drömmer om redan nästa WSJ som äger rum i West Virginia i USA 2019. Däremot är det smart att vara väl förberedd och att ha till exempel med sig reservdelar till processorerna ifall de skulle strula och även en extra processor om det är möjligt. ●

Text och bilder:
Emil Sundstrand

Teknik- & kommunikationsmässan

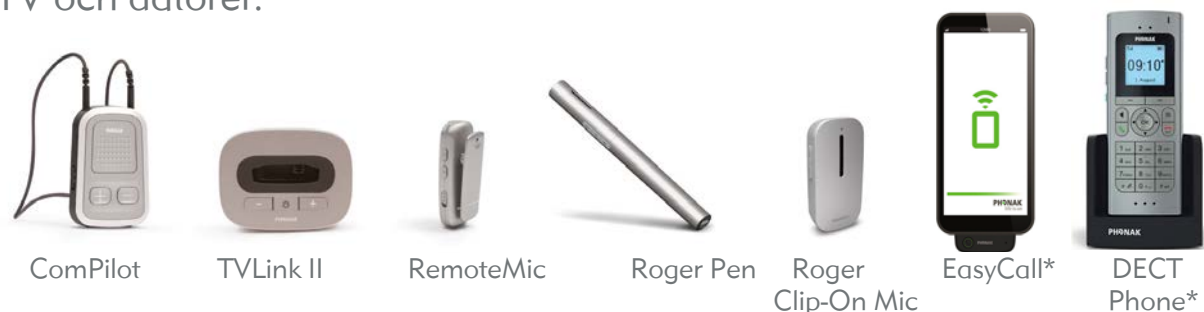
Mässan med det senaste inom hörselteknik, pedagogik och anpassade lärandemiljöer

FRI
ENTRÉ

Välkommen till världen av trådlös kommunikation.

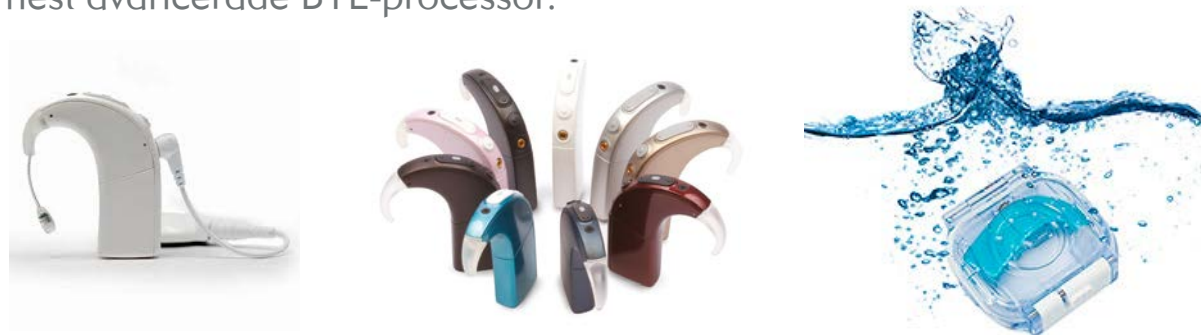
Naída CI brukare har nu tillgång till det bredaste utbudet av beprövad **trådlöst tillbehör**. Idealiskt för ensidig, bilateral och bimodal hörsel.

Med **AB och Phonaks** trådlösa tillbehör kan ditt barn **höra bättre och utnyttja** dagens **ljudteknologi** som mobiltelefoner, telefon, MP3-spelare, TV och datorer.

Simma utan att kompromissa med ljudkvaliteten

Med **AquaCase för Naída CI**, är **hörsel i vatten** tillgänglig för världens mest avancerade BTE-processor.

* Avvaktar godkännande. Befintliga Naída CI mottagare kräver en uppdatering av programvaran för att använda dessa produkter

Mässan vänder sig till barn/ungdomar/vuxna med hörselnedsättning eller dövhet (med eller utan hörapparat/CI/Baha), föräldrar, professionella (skolhuvudmän, pedagoger m.fl.) och övriga intresserade.

Mässan arrangeras av:

Barnplantorna, Hörselenheten barn och ungdom Region Skåne samt SPSM.
För mer information se: www.barnplantorna.se

**AF-BORGEN
LUND**
SANDGATAN 2
TORSDAGEN
19 NOVEMBER
KL 13-18

Unik kunskap för föräldrar

Barnplantornas sommarläger på Sundsgården 2015

Barnplantornas familjeläger på Sundsgården har nu hållits tio gånger. Nästa gång är sommaren 2017. För mig och min familj var det den fjärde gången och vi vill dit igen. Lägre är fantastiskt på många olika sätt. För föräldrar att träffa andra föräldrar i liknande situation eller andra föräldrar som redan gått igenom och kämpat genom förskola och skola och faktiskt lyckats få de resurser och hjälp som barnen har rätt att få. Man får verkligen energi. Lägre är förstås också en möjlighet att ta del av aktuell forskning och se och höra inspirerande föreläsare. Underbart att få konkreta tips i vardagen. För våra barn är det en höjdpunkt varje gång att åka till Sundsgården och leka och träffa kompisar – gamla som nya. Hela veckan finns det aktiviteter för barnen. De kan se på film, hoppa på studsmattorna eller leka i nå-

got av de lekrum som ställts i ordning med massor av leksaker, spel, färg och lera. Allt med stöd av tioalet lekledare när föräldrarna är på föreläsningar eller workshops. En av dagarna kom Nallesjukhuset på besök och en annan var det ansiktsmålning och ballongfigurer.

Jag har försökt skriva ner och referera de flesta workshops och föreläsningar. Ursäkt till de jag missat.

Måndag

Det tionde familjelägre på Sundsgården inleddes av Barnplantornas ordförande **Ann-Charlotte Gyllenram**.

Två leverantörer/tillverkare av cochleaimplantat och en av andra hörhjälpmedel presenterade sedan nyheter. De var **Möllerström Medical AB (Med-El)**,

Cochlear Nordic och **Phonak (Comfort Audio)**. Redan här kom många frågor upp rörande uppgraderingar av äldre processorer.

Med-El berättade om sitt senaste implantat och processorsystem som heter Synchrony. Cochlear berättade om sitt Nucleus 6 som har funnits lite längre. Det känns som att Med-El nu satsat mer på omvandling av ljudet innan det skickas in till implantatet. Nu har processorn två mikrofoner som möjliggör mer "riktad" hörsel. Cochlear har haft två mikrofoner ett tag.

Med-El:s implantat klarar nu en magnetröntgen på 3,0 Tesla utan att ta bort magneten vilket är dubbelt så mycket som generationen innan. Det är också glädjande att båda tillverkarna nu ser ut att ge möjlighet för användare av cochleaimplantat att

kunna ha program som automatiskt justerar sig efter ljudmiljö. Med-El ska komma med en egen "badpåse" i höst. Cochlear har haft en sedan ett par år har nu också ett kit med en speciell "badspole" och ett silikonfodral för processorn.

Comfort Audio och Phonak berättade att de numera är (heter) Phonak.

Därefter så presenterade **CI-teamen** sina verksamheter och aktuella frågor. Roligt att se och lyssna till några av de människor som ger våra barn möjligheten att höra! Tack.

Eva Karltorp från CI-verksamheten i Stockholm berättade om att det nu finns tydliga siffror som visar att om barn opereras innan eller vid ett års ålder så ökar sannolikheten rejält för att de ska få en normal språkutveckling.

Jennie Pihlgren från CI-teamet i Uppsala berättade bla att man nu erbjuder AVT. Att 4 barn nu har ABI (hjärnstamsimplantat) och att processorer uppgraderas vart sjätte år.

Radi Jönsson berättade om verksamheten i Västra Götaland och här hamnade

fokus snabbt på frekvensen på uppgraderingar av processorer.

CI-teamet i Linköping representerades av Leif Hergils. CI-teamet och hörselhabiliteringen sitter i samma lokaler i Linköping. Vilket är en stor skillnad mot exempelvis Stockholm där verksamheterna ligger långt från varandra.

Karin Stenfeldt pratade för CI-teamet i Lund som bland annat berättade att Lund hade högt tryck på antal patienter och att Malmömottagningen stängs.

Slående var att samma problemställningar för landstingen var lika aktuella 2013 som idag när det gäller CI och hörselhabilitering. Sjukvården är ojämlig. Processorerna uppgraderas i olika takt på de olika klinikerna. Det visade sig vara ett spann mellan fem till tolv år beroende på var i landet man bor. Vilken kvalitet barnen får på signalen in till hjärnan borde inte vara beroende på var man bor i landet.

Sämst i landstingsklassen var Västra Götaland som enligt uppgift budgeterat för 10–15 uppgraderingar per år när det

uppdämda behovet är 130 stycken om man sätter en gräns på sju år och 200 stycken om man sätter en gräns på fem år!

Vi har världens bästa CI-kliniker, vilket gör det ännu märkligare att man väljer att göra sådana "besparingar". Minns en föreläsning förra året då Amy Robbins sa att en av förutsättningarna för att ha möjligheten att lära sig flera talade språk om man har CI bl.a., är att man har tillgång till den senaste tekniken. Det är egentligen självklart men då hon sa det blev det konkret. Det är skillnad. Tekniken utvecklas. På samma sätt som det är skillnad på en ny mobiltelefon idag och en som är åtta år gammal är det skillnad på ny och gammal hörselteknik.

Frågor dök också upp som visade på att möjligheten att få AVT skiljer sig åt mellan landsting. De flesta landsting erbjuder heller inte möjligheten att välja fabrikat på CI. Vilket delvis väl har att göra med att många opererar för få patienter för att bli bra på båda fabrikaten. Om jag räknat rätt så opererar Stockholm fler barn än de andra tillsammans.

Amy McConkey Robbins, Carol Flexer, Pamela Talbot

lan språk och utvecklande av förmåga till "Theory of Mind". "Theory of mind" kan översättas ungefär till "inlevelseförmåga" eller "mentaliseringsprocess".

Andersén berättade att han inte bara hjälper barn, föräldrar, skolpersonal i Göteborgsregionen utan har åkt och träffat familjer i andra delar av landet efter remiss.

Radi Jönsson, ansvarig CI-teamet i Göteborg, och **Ann-Charlotte Gyllenram**, Barnplantorna, hade workshop kring sin gemensamma bok i modern familjeintervention. Även här blev det tydligt vilken liknande oro, vilka problem och lösningar vi har för våra barn.

Här dök naturligtvis också mentaliseringsprocessen upp. Att man behöver prata om att sätta ord på känslor. Ett förslag var att prata om hur andra känner eller att försöka gissa hur pappa känner när du tar hans glass. Blir han ledsen? Köp känslokort och prata om känslor.

Jag kan rekommendera boken som heter "Grattis, du har blivit förälder". Den finns att köpa från www.interquest.se.

Även **Comfort Audio/Phonak** hade workshop idag. Comfort Audio är det svenska fabrikat som finns i de flesta skolor som hörhjälpmedel av olika slag; vi föräldrar och barn fick prova de olika mikrofoner samt mottagare som de erbjuder. Phonak köpte tidigare i år Comfort Audio. Mitt intryck var att Comfort Audios digisystem fortfarande är ledande på slingor medan Phonak kan bidra bland annat med ljudutjämningsystem. Tyvärr fungerar de olika systemen (digisystem och Roger) inte ihop. Än. Förhoppningsvis slår de ihop erfarenheter från bägge system och skapar något fantastiskt om några år. Intressant är också att Phonak ägs av samma företag som äger Advanced Bionics. Ett annat företag som gör cochleaimplantat men som är nästan osynliga i Sverige när det gäller barn.

Onsdag

Idag var en amerikansk dag. **Pamela Talbot**, speech and language pathologist från New

York, USA, om strategier ett barn behöver i klassrummet och hur vi kan hjälpa barnen.

Självförtroende – att ha ett gott allmänt självförtroende, att våga ta risker i kommunikation, att ha självförtroende i lyssnandet. Var medveten om ditt sätt att ge beröm som förälder. Berömmar du ansträngningen eller att barnet säger exakt rätt? Fokusera framförallt på det barnet hör och inte det som missas. Bygg ett självförtroende i lyssnandet hos barnet. Öva på att fylla i meningar. Utmana med att förmå barnet att gissa när det inte hör exakt vad som sägs. Öva på att barnet ska känna sig tryggt fastän hen inte hör. Hjälpa till att utveckla strategier för att våga ta risker och göra misstag. Poängtera då och då att alla missförstår ibland och att det inte är unikt. Barnet ska känna sig tryggt i all kommunikation.

Bygg strategier för att laga konversationer där det blivit fel. Lär barnen att använda sunt förnuft och att fylla i. Var medvetna om språkljud som liknar varandra (ljuden är på engelska): s/f/th, m/n/ng, b/d/g/j, p/t/k/ch. Poängtera att det är skillnad på att missförstå och att INTE förstå.

Öva på det aktiva lyssnandet. Det vill säga att man har ansiktsuttryck, ett kroppsspråk och att man hummar och nickar instämmande till exempel i konversationer.

Öva på att läsa den/de som lyssnar. Tycker de att det är intressant eller inte?

Ska jag försöka säga det jag säger på ett annat sätt? Då kanske de förstår. Blir folk uttråkade? Lär hen att envisa med att göra sig förstådd.

Medvetenhet om hur ens hörselnedsättning fungerar och hur man kan ta plats. Strategier för hur man lättare blir delaktig i samtal genom att veta vad man klarar av och inte och vad man kan göra åt det. För det första bör barnet vara medvetet om sin hörselnedsättning och kunna berätta kort om detta för andra. Hur man ska placera sig i ett samtal för att kunna delta på ett bra sätt. Att lära sig när man ska fråga "ursäkta, vad sa du?" eller gissa. Att lära sig i vilka miljöer det är möjligt att föra en konversation.

Gruppkonversationer är en utmaning. Vet hur och när man på ett bra sätt ger sig in i en pågående diskussion. Öva på att visuellt följa en konversation och var man bäst placerar sig i en grupp.

Vad pratar man om i klassrummet? För att vara delaktig i en barngrupp bör man ha koll på det som det pratas om. Till exempel Pokemonkort, Pippi Långstrump eller alla artisterna i melodifestivalen.

Det var väldigt mycket att smälta efter Talbots workshops. Mitt eget sätt att hantera det var att försöka utgå från min familjs situation och ta till mig det som jag ser behövs. Trots att vi bor i Stockholm där

hörselhabiliteringen i jämförelse känns modern har jag inte stött på mycket av detta tidigare. I alla fall inte på det självklara sätt som det presenteras här.

Amy McConkey Robbins, logoped och AVT-terapeut från Indianapolis, USA, hade två workshops. Dels pratade om hur man kan hjälpa barnen att studera smartare och inte hårdare. Att till exempel använda sig av diagram (har svårt att hitta ett svenskt ord – "graphic organizer") för att lättare

Din tid är nu.

SONNET Audioprocessor tillåter stänk och plask.

Barn är barn - så vi har gjort SONNET både vattentålig och säker för lek.

Ingår i SYNCHRONY
Cochlear Implant systemet

hearLIFE

Möllerström Medical | MED-EL Representative Scandinavia
info@mollerstrommedical.com | www.mollerstrommedical.com

medel.com

→ hänga upp det man ska lära sig och få struktur på informationsmängden. Hon rekommenderade den här webbsiten (20 USD om året) www.enchantedlearning.com/graphicorganizers som innehåller förslag på 1 000-tals olika grafiska sätt att strukturera information. Olika sätt för olika saker. Hjälpte att förstå vilken sorts information som är viktig att lära sig. Det vill säga att skilja på oviktiga detaljer som skostorlek och viktiga som att hen uppfann blixtlåset. Hon berättade om en familj som hade en enorm tidslinje på en vägg hemma där de fyllde på med olika historiska händelser och knöt till exempel ihop det med när olika släktingar föddes och dog. Ett sätt att skapa en tydligare bild av tid.

Få grepp om ämnet genom en 3D-bild med huvudpunkter/det intressanta. Lek att 8–11-åringen är läraren och ska lära dig som förälder detta. Se det från OPV (Other Peoples View) genom att prata om hur personen/personerna det handlar om agerade/kände. Hon menade också att man kunde bli hjälpt av tre kolumner: K (what I Know), N (what I Need to know) och L (What I Learned i slutet av lektionen) och bygga lärandet kring det. Man kan göra det tydligt hur hon tänkt genom att till exempel lära sig ett spel på detta sätt. Som Othello.

En annan bra sak att lära sig är att förstå att det kan finnas flera "rätt" slut på en saga till exempel. Eller att verkliga problem ofta har flera olika lösningar.

Hon föreläste sedan i ämnet: "lyckas i skolan genom att styra din hjärna" (min översättning av "Boss your Brain"). Det hon visade här var olika strategier för att minnas och hur det kan hjälpa i skolan.

Några exempel på strategier för att komma ihåg saker:

- Visualisering – tänk dig hur något du får beskrivet för dig ser ut.
- Re-Auditorization – säg för dig själv det som du ska komma ihåg.
- Motoriskt övning – t.ex. packa en väska i luften med allt du ska komma ihåg.
- Finger-cues – ett finger för varje sak du ska komma ihåg.

- Chunking – man sätter ihop siffror till större enheter.
- Categorization – hitta liknande saker.
- Rytmmelodi – man hänger upp det på en ramsa eller en melodi, vilka som fungerar är individuellt.

Amy McConkey Robbins website:
www.amymcconkeyrobbins.com

Den tredje föreläsaren denna dag var Carol Flexer, professor emiritus i audiologi, Ohio, USA. Hon är känd bland barnplantaföräldrar för sitt mantra "It's all about the brain". Man hör med hjärnan och inte med örat. Örat är bara vägen in.

Att man ska skilja på att höra och lyssna. Att hörandet är en förutsättning för att lyssna. Alla barn behöver en tystare ljudmiljö och en större skillnad mellan det man ska höra och bakgrundsbrus. SNR = Signal/Speech Noise Ratio = Signal Brusförhållande. Till skillnad mot vuxna normalhörande som

klarar sig med mindre. Varje gång ordet "hörsel" nämns – tänk "hjärnutvecklande hörseltolkning med användning av en miljard neuroner med ett tusen miljoner miljoner kopplingar". Bäst inlärning sker i en bra ljudmiljö. Är det vi hör otidligt blir det vi lär oss oklart, "muddy in, muddy out".

Ett typiskt klassrum har en SNR på cirka +4 dB enligt Flexer. Det kan variera från +5 till +20 dB beroende på lärarens och elevernas positioner i rummet och olika bakgrundsljud. Dålig SNR är dåligt för alla barn. Inte enbart de med hörselnedsättning. Vuxna med normal hörsel behöver en SNR på ca +6 dB för att kunna lyssna bra. Det man vill höra bör vara minst dubbelt så högt som bakgrundsljuden.

Torsdag

Idag inledde Pamela Talbot med en intressant föreläsning om den lilla skillnaden →

→ med det stora genomslaget. Skillnaden mellan att hjälpa och möjliggöra (min översättning av "helping and enabling").

AVT är ett förhållningssätt. Det finns inte en enda sorts AVT utan AVT måste anpassas efter situationen, barnet och föräldrarna.

Det är en tunn linje mellan att lära sig att uppträda för berömmet och att lära sig att tänka själv. Vi måste läsa högt för våra barn från tidig ålder för att utöka ordförrådet. Barn med hörselnedsättning överhör inte på samma sätt som normalhörande barn så det är ett måste. Re-frasera meningar de inte förstår. Öva tillsammans på att säga samma sak på olika sätt. Språket ska vara flexibelt.

Hjälp barnen till självhjälp. Till exempel på en restaurang. Barnet beställer själv av servitören. Han förstår inte. Det blir tyst. Säg då till barnet: Säg att du vill ha hamburgare så förstår han. Beställ inte åt barnet. Ta inte över konversationer från barnen. Det här är svårt men det är värt det.

Sedan talade [Birgitta Sahlén](#), professor, om den språkliga förmågan hos 5–8-åringar med hörselnedsättning. Bland annat nämnde hon träning på återge non-ord. Att höra och kunna återge ord som inte betyder något. Och att träna på ord som liknar varandra. Pil/bil och puss/ buss.

Därefter kom [Viveka Lyberg Åhlander](#) med en riktigt bra föreläsning om ljudmiljön i skolan. "Vilken roll spelar lärarens röst för barns lärande i klassrummet". Mest anmärkningsvärt med denna föreläsning var att det talats så lite om detta tidigare. 60–70 procent av alla lärare har någon gång haft problem med rösten. 13 procent av alla lärare i den svenska skolan har dagligdags problem med sin röst. En ansträngd lärarröst är sämre för lärandet för alla barn än från en lärare som talar i normal ton.

Dagen avslutades med en trix- och talang-session då alla barn som ville fick ställa sig på scen och visa något de tyckte var kul. Det var allt från stå på huvudet till fotbollstrix till minecraftmods.

Torsdagen avslutades med en festmåltid! Därefter blev det dans till bandet

"Gubbarock". Riktigt roligt och veckans höjdpunkt för många barn. Och vuxna.

Även fredagen innehöll ett par föreläsningar men de hade jag tyvärr inte möjlighet att delta i.

Intryck från lägret

Några saker som blir extra tydliga här är att man som förälder måste tänka på sitt eget barns utveckling. Och bäst blir det om man vet så mycket som möjligt. Det som också slog mig (som förra gången) var att ganska lite av det som vi tagit del av här på lägret har jag tidigare hört från hörselhabiliteringen.

Hur kommer vi till Sundslägret 2017?

Inbjudan går ut till Barnplantornas medlemmar några månader innan lägret som vanligtvis hålls runt första veckan i augusti. Det syns också på hemsidan. På Sundsgården finns det plats för 50 familjer. ●

Text: Magnus Lindahl,
förlägger till Edith, 9 år.
Foto: Madeleine Gyllenram

HÖRSELGYMNASIET KATRINELUND SGYMNASIET

Skolan mitt i centrum där du får en lugn och trivsamt studiemiljö i ljudsanerade klassrum med hörselteknisk utrustning, egen dator, specialutbildade lärare samt undervisning i små grupper.

- **Ekonomi**
- **Naturvetenskap**
- **Vård och Omsorg**
- **Estetiskt program**
- **Introduktionsprogram**
- **Samhällsvetenskap/beteendevetenskap**

Göteborgs Stad
Utbildning

Katrinelundsgymnasiet
Skånegatan 14
411 40 Göteborg

070-230 39 55

www.goteborg.se/wps/portal/katrinelundsgymnasiet
annica.albrechtson@educ.goteborg.se

Samma krav – större möjligheter

Hög pedagogisk
kompetens

Unik miljö när det gäller
ljud, ljus och teknik

Värdegrund, utbildning,
och hörselmedvetenhet

- Belägen i Hässleholm
- Regionalt upptagningsområde
(Skåne, Blekinge, Kalmar, Kronoberg)
- Vårt undervisningsspråk är svenska
- Eleverna lär sig teckenspråk

www.hassleholm.se/silvia

Silviaskolan

en grundskola för elever med hörselnedsättning

Vill du veta mer om Silviaskolan eller komma på ett besök?

Rektor: Christian Örn

Tel: 0451-26 84 33

E-post: christian.orn@hessleholm.se

Bitr. Rektor: Magnus Lennartsson

Tel: 0709-81 84 32

E-post: magnus.lennartsson@hessleholm.se

Profilera dig med en ny kostym

Reklambyrån Xtrovert Media är den färgstarka fullservicebyrån i Göteborg med de stora resurserna – kontakten med oss räcker för de flesta typer av uppdrag inom reklam, marknadsföring och informationsproduktion.

Vi kan bland annat stå till tjänst med:

- Grafisk design och produktion
- Original och trycksaker
- Bildbehandling och foto
- Illustration
- 3D-visualisering
- Textproduktion och copywriting
- Tidningsproduktion
- Mässmaterial och event
- Profilreklam
- Strategisk kommunikation
- Webbdesign och webbproduktion
- Filmproduktion
- Butikskommunikation
- Informationsproduktion
- Projektsamordning

Vår
specialitet är
informations-
produktion
och reklam för
medicinteknisk
verksamhet.

Xtrovert Media

Slå oss en signal på 031-82 51 51,
eller maila info@xtrovertmedia.se

www.xtrovertmedia.se

Vi vill tacka Interquest AB för att vi fick förtroendet att göra boken "Grattis du har blivit förälder! Barn med hörselnedsättning – en handbok i modern familjeintervention"!

Etikett

B

Adressändring:

Namn:

Adress:

Postadress:

Telefon:

Returnera till:

Barnplantorna
Lilla Bommen 1, vån. 12
411 04 Göteborg

GRATTIS DU HAR BLIVIT FÖRÄLDER!

Barn med hörselnedsättning – en handbok i modern familjeintervention

Boken är lämplig som fortbildning för professionerna inom barnhörselteam, förskola och skola. För familjer till barn med hörselnedsättning är boken ett stöd under barnets uppväxt.

INDELAD I FYRA RIKT ILLUSTRERADE BLOCK:

1. Inför diagnos
2. Tidig familjeintervention
3. Förskola
4. Skola

Handboken är ett resultat av ännu ett samverkansprojekt mellan Radi Jönsson och Ann-Charlotte Gyllenram, efter att tidigare ha producerat informationsfilmer om cochleaimplantat och benförankrad hörapparat.

Läs mer och köp via www.interquest.se

INTERQUEST AB

